

Els accents i la dièresi

L'accentuació gràfica

La síl·laba tònica

Les combinacions de vocals

Regles d'identificació de la vocal tònica i d'accentuació

L'accent greu i l'accent agut

L'accent diacrític

La dièresi

Per desfer diftongs

Per pronunciar la *u*

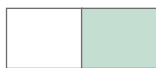
Agraïm els comentaris de
Maria Rosa Lloret per a
l'elaboració d'aquest apèndix.

L'accentuació gràfica

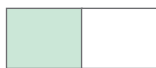
La síl·laba tònica

Les paraules tenen una síl·laba que es pronuncia amb un cop de veu més fort. Aquesta síl·laba s'anomena **tònica** (i la vocal de la síl·laba tònica s'anomena **vocal tònica**). La resta de síl·labes són **àtones**.

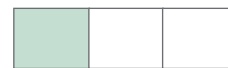
• *pa-per*

• *lli-bre*

• *pà-gi-na*

En català hi ha moltes paraules d'una sola síl·laba. La majoria de paraules d'una sola síl·laba són tòniques:

• *dít, ros, carn, alt, bec*

Algunes paraules d'una sola síl·laba són àtones:

• *el, la, que, de, per*

Les combinacions de vocals

Quan hi ha dues vocals juntes, a vegades les pronunciem en una síl·laba (**diftong**) i a vegades les pronunciem en dues síl·labes (**hiat**). Perquè hi hagi diftong, una de les dues vocals ha de ser *i/u* àtones.

Diftong	Hiat
<i>sal-teu</i> <i>cui-na</i>	<i>di-a</i> <i>su-ar</i>

Pronunciem les dues vocals en una mateixa síl·laba en els casos següents:

Combinacions de vocals (diftongs)	Exemple
[vocal + <i>i</i>] [vocal + <i>u</i>]	<i>fei-na</i> <i>plou-re</i>
<p>! ■ Les combinacions de [<i>i</i> + vocal] i [<i>u</i> + vocal] en català no solen formar diftong: <i>es-tu-di-ant</i>, <i>su-ar</i>.</p>	
<i>qua</i> <i>gua</i> <i>qüe</i> <i>güe</i> <i>qüi</i> <i>güi</i> <i>quo</i> <i>guo</i>	<i>qua-tre</i> <i>gua-nyar</i> <i>se-qüe-la</i> <i>bi-lin-güe</i> <i>a-de-qüi</i> <i>lin-güis-ta</i> <i>quo-ta</i> <i>pa-rai-guot</i>
vocal + [<i>i</i> + vocal] vocal + [<i>u</i> + vocal]	<i>no-ia</i> <i>se-uen</i>
<i>i</i> + vocal (a principi de paraula)	<i>io-gurt</i>

En la resta de combinacions de vocals, pronunciem les vocals en síl·labes separades (hiats):

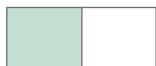
• *su-ar, be-vi-en, te-a-tre, a-e-ro-port, me-te-or, co-et*

Regles d'identificació de la vocal tònica i d'accentuació

Per saber si hem d'accentuar gràficament una paraula, hem de saber les regles d'identificació de la vocal tònica de les paraules catalanes, que són les següents:

- ▶ Si la paraula **acaba en vocal**, la síl·laba tònica és la segona començant pel final (és una paraula anomenada **plana**):

• *ma-re*

• *cu-lle-ra*

Les paraules que acaben en **vocal + s, -en, -in** també són **planes**:

• *ma-res*, *cu-lle-res*, *o-ri-gen*, *dí-guin*

- ▶ Si la paraula **acaba en consonant**, la síl·laba tònica és l'última de la paraula (és una paraula anomenada **aguda**):

• *a-mic*

• *in-te-res-sant*

- ▶ Les paraules que acaben en **diftong** també són **agudes**:

• *can-teu*, *he-roi*

- ▶ L'accent gràfic marca les paraules en què les regles que acabem de donar no se segueixen. Per exemple, la paraula **destí** acaba en vocal i hauria de ser plana però és aguda i, per tant, marquem amb un accent la síl·laba tònica. La paraula **polígon** acaba en consonant i hauria de ser aguda però és plana i, per tant, marquem la síl·laba tònica amb accent gràfic.

- ▶ Les paraules que tenen la vocal tònica a la tercera síl·laba començant pel final (**esdrúixoles**) s'accentuen sempre, independentment de com acabin:

• *fà-bri-ca*

• *fa-mí-li-a*

L'accent greu i l'accent agut

L'accent gràfic pot ser agut/tancat (´) o greu/obert (`). Damunt la vocal *a*, l'accent sempre és obert; sobre *i*, *u*, en canvi, sempre és tancat. Les vocals *e*, *o* poden portar un accent tancat o obert depenent de la pronunciació de la vocal:

• *ràpid*

• *cafè*, *també*
[ɛ] [e]

• *camí*

• *això*, *rodó*
[ɔ] [o]

• *bambú*

L'accent diacrític

Algunes paraules porten accent gràfic, tot i que no n'haurien de dur. L'accent gràfic permet diferenciar-les d'altres paraules amb la mateixa grafia però significat diferent.

Sense accent	Amb accent diacrític
<i>be</i> [nom de la lletra] [animal: xai]	bé [adverbi, contrari de <i>malament</i>]
<i>deu</i> [número 10] [ell/ella/vostè <i>deu</i>] <i>deus</i> [verb <i>deure</i> : tu <i>deus</i>]	déu [divinitat] déus [divinitats]
<i>dona, dones</i> [persona del sexe femení]	dóna, dónes [formes verbals del verb <i>donar</i> : ell/ella/vostè <i>dóna</i> ; tu <i>dónes</i>]
<i>es</i> [pronomen reflexiu: ell es pentina]	és [forma del verb <i>ser</i> : ell/ella/vostè <i>és</i>]
<i>ma</i> [forma del possessiu femení: <i>la meva</i>]	mà [part del final del braç que té cinc dits]
<i>mes</i> [divisió en dotze parts d'un any: gener, febrer, març...]	més [quantitatiu, contrari de <i>menys</i>]
<i>mon</i> [possessiu masculí, <i>el meu</i>]	món [planeta on habitem]
<i>net, neta, nets, netes</i> [adjectiu, contrari de <i>brut</i>]	nét, néta, néts, nétes [nom, parentiu familiar]
<i>os, ossos</i> [part de l'esquelet]	ós, óssa, óssos, ósses [animal]
<i>pel, pels</i> [contracció de <i>per + el, per + els</i>]	pèl, pèls [vellositat a la pell]
<i>que</i> [conjunció, relatiu sense preposició i exclamatiu: penso <i>que</i> t'equivoques; l'any <i>que</i> ve serà millor; <i>que</i> bo!]	què [interrogatiu, relatiu amb preposició: <i>què</i> menges?; el llibre de <i>què</i> parles s'ha exhaurit.]
<i>se</i> [pronomen reflexiu i impersonal: aquesta música se sent molt bé]	sé [forma de present del verb <i>saber</i> : jo <i>sé</i>]
<i>si</i> [conjunció condicional, reflexiu]	sí [adverbi d'afirmació]
<i>soc</i> [tipus de calçat]	sóc [forma verbal del verb <i>ser</i> : jo <i>sóc</i>]
<i>son</i> [estat de descans quan dormim] [possessiu: <i>el seu</i>]	són [forma verbal del verb <i>ser</i> : ells/ells/vostès <i>són</i>]
<i>te</i> [infusió] [nom de la lletra t]	té [forma verbal del verb <i>tenir</i> : ell/ella/vostè <i>té</i>]
<i>us</i> [pronomen reflexiu: vosaltres <i>us</i> dutxeu]	ús [nom, <i>utilitat</i>]
<i>vens, venen</i> [formes verbals del verb <i>vendre</i> : tu <i>vens</i> ; ells/elles/vostès <i>venen</i>]	véns, vénen [formes verbals del verb <i>venir</i> : tu <i>véns</i> ; ells/elles/vostès <i>vénen</i>]
<i>ves</i> [forma verbal de l'imperatiu del verb <i>veure</i> , equivalent de <i>veges</i>]	vés [forma verbal d'imperatiu del verb <i>anar</i> : <i>vés</i> tu]

La dièresi

Usem la dièresi sobre les vocals *i*, *u* per desfer un diftong o per indicar que cal pronunciar la *u*.

Per desfer diftongs

Fem servir la dièresi sobre les vocals *i*, *u* quan hem de pronunciar en síl·labes diferents dues vocals que formaven un diftong:

- **mai** [És una paraula amb diftong i pronunciem totes dues vocals en la mateixa síl·laba. No és necessari fer servir ni un accent ni una dièresi.]
- **ra-ïm** [La paraula *raim* s'hauria de pronunciar en una sola síl·laba (amb diftong), però es pronuncia en dues: *ra-ïm*. Per indicar que desfem el diftong, cal marcar la vocal *i* ho fem amb una dièresi: *ra-ïm*.]
- **pa-ís** [La paraula *pais* s'hauria de pronunciar en una sola síl·laba (amb diftong), però es pronuncia en dues: *pa-ís*. Per indicar que desfem el diftong hauríem d'utilitzar una dièresi, però com que la paraula ha de portar accent gràfic a la vocal *i*, no hi afegim la dièresi.]

En els casos següents seria obligatori utilitzar la dièresi, però tampoc no la fem servir:

Terminacions	Exemple
Infinitius, gerundis, condicionals i futurs dels verbs acabats en vocal + <i>ir</i>	<i>conduir, conduint, conduiria, conduiré</i>
Vocal + sufixos <i>-isme</i> / <i>-ista</i>	<i>europeisme, europeïsta</i>
Prefix acabat en vocal + <i>i</i> , <i>u</i>	<i>reiniciar, reunificar</i>

Quan combinem les vocals *i*, *u*, posem la dièresi a la segona vocal:

- *canvi-ï, Piti-ü-ses, ru-ï-na*

Per pronunciar la *u*

També usem la dièresi sobre la *u* per indicar que la vocal *u* es pronuncia en les combinacions *güe*, *güi*, *qüe*, *qüi*:

- *aigües, bilingüisme, qüestió, aqüicultura*